

DIURNALU GLUMETIU SOCIALE-POLITICU-TOCU.

F ó'a acé's'a va ési de dóue ori pe luna, pone la regulare; éva de a-ici in colo o data pe septemana, cu si pone acílea: Marti sér'a. — Prenumeratiunile se prímescu in tóte dílele.

Pretíulu pentru Ostrungurí'a: pre anu 6 f. pre 1/2 de anu 3 f. pre unu tríluníu 1 f. 50 cr. éra pentru stráinetate: pre anu 8 f. pre 1/2 de anu 4 f. pre unu tríluníu 2 f. in v. a.

Tóte síodieniele si banii de prenumera-tiune sunt de a se tramite la Redactiunea diurnálului: Aradu, strat'a Teleki-ana, nrulu 27.

Inseratiunile se prímescu cu 7 cr. de linia, si 30 cr. tacse timbrale. Unu esemplariu costa 15 cr. si se póte capeté in librarí'a lui M. Klein jun. d'in Aradu.

Refrenu

la legend'a d'in nrulu 1060 de datulu 8. Dec. 1878. alu, lui „Ústökös“. *)

— Totu in legenda. —

Dumnedieu o-datá pe pamentu amblandu,
Insocítu de Petru si de fiulu santu,
Numai decátu éta-lu cà se intalnesce,
C'unu romanu, pre care astfelu lu-agraiesce:

— „Spune-mi, mài romane, cum-cà ce-ai lucratu
Tu, a-ici in lume, de candu te-am creatu?

— „Dómne,-a-ici in lume de candu eu viezu,
Totu mereu pre tine te representezu.

— „Iti cunoscu romane sufletulu curatu;
Deci remani de Mine binecuventatu . . . .

* * *

Dumnedieu pornesce de-a-ci ér la drumu,
Sí 'ntalnesce unu fiu de-alu lui Tuhutum.
— „Cine-e àst'a Petre? — bata-lu Han tatarulu.—
— „Dómne, — dice Petru — àst'a e maghiarulu.

— „A, há, sciu acum'a, omulu celu laudatu!
Spune-mi mài maghiare: tu cum te-ai purtatu?“

„Dómne-a-ici in lume de candu m'ai lasatu,
Numai totu dreptate facu neincetatu!“

— „Minti, cà te cunoscu eu, cum faci tu dreptate!
Cara-te de-a-cilea 'n negrele-ti pecate!
Cà tu totu faciérnicu ai fostu, esci, si-i fi,
Sí ca fariseu sà scii c'a „lui“ vei fi. ! !

3—p'a.

*) fóia glumétia maghiara d'in Budapest'a.

Red.

Viehi'a calugarésca.

ori

Tabul'a négra si chart'a rosia.

— Comedia originala in 3 acte, —
de MARCU TULIU CICERONE.

(Inscenata in Orbi'a-mare, la anulu Domnului 1877.)

Persónele:

H. Procopio, calugàru si mare logofetu.
M-me Monpensier de Cucuta, amic'a intima a lui Procopio.
Zenobi'a Cojila, } mostologi si camerarii lui Procopio.
Tom'a Ciupérca, }
Pluto, Domnulu infernului.
Ionályi, archipastore.
Croitore, doctor angelicus — archipastore in spe.
Lavrentie, doctor romanus — archipastore in spe.
M. Caiaf'a, doctor utriusque *) — logofetu si archipas-
tore in spe.

Bab'a Doc'a, Dóm'n'a destinului.

Bab'a Hérc'a,

Bab'a Dur'a,

Bab'a Càrliguti'a,

Minerv'a,

Dian'a,

Vest'a,

Venus,

Amoru,

Hymen,

Themis,

} ursitórie, servele babii Doc'a.

} díne si diei.

(Urmare.)

Actulu III.

(Scen'a reprezenta Olimpulu. In midilocolu Olimpului este situatu tronulu regelui Iupiteru, improvisatu din flori frumóse. Pe tronul siede regele Iupiteru cu maiestate. In giurulu tronului sunt mai multe grupe de diei, díne, si angeri candidi, à la: Lucreti'a, Iuli'a, Antoni'a, Tuli'a,

*) generis?

Red.

Silvi'a și altele, cari și-facn omagele lor cu resemnatinne diului Amoru. In dosulu tronului, precum și la pôlele acestui'a stau in petiôre mai multi plugari romani, in costumu turco-maghiaru, din comun'a Banatu-Comlăusiu, cari pledéza la tronulu lui Iupiteru pentru incuviin-tiare, spre a poté portá in viitoriu, fore fric'a de negrulu pecatu, fesu rosu, și pinteni la ciobôte; éra la drépt'a tronului stau cátiva juristi romani dela academi'a juridica de Orbi'a-Mare, carii aducu la pré-nalt'a cunosciintia regaló: precum densi nu voru su ori-ce pretiu a se inscrié in matriculele academiiei juridice de a-colea, de romani, ci siplaminte de magari; de ôre-ce acesti'a sunt astadi cei preferiti! — La pôlele Olimpului stédu pre o banca rupta Themis și Minerv'a, cari converséza meditandu :)

Scen'a 1.

Themis și Minerv'a.

Themis: Unde sunteti voi: Adeveru și Dreptate? — Unde?! — In daru am imprimatu sigilulu meu maretiu pre fia-care actiune omenésca, in daru ve resbunu pre voi: Adeveru și Dreptate: dicu tôte in daru, cà-ci ômenii cei misfei și ticalosi, se sporescu ca ciupercile dupa unu tempu de plóia de véra . . . . Oh! ce nefericire grozava este totusi, candu ambele mele fice: Dreptatea și Adeverulu sunt astadi peregrine nesuferibili a-colo, unde tindu pentru fia-care moritoriu, fore de seversire, balsamulu alinatoriu. (cu meditatiune) Duóe fice am numai, și acestea sunt consacrate arbitriului omenescu, acelu arbitriu, ce derive cu insolentia esemplaria divinitatea; — duóe fice am numai, și acestea sunt desconsiderate și hulite atâtu in palate domnesci, câtu și in tuguriulu miseriloru . . . . (câtrá Minerv'a:) **Minerva!** Déca sciinti'a și art'a nobilitéza sufletulu și anim'a ômeniloru, atunci regretu fórte, cà nu ti-implinesci misiunea cu consciositate astfelu, ca sciinti'a și art'a, propogate de Tine, să devina pentru omenimea intréga acelu zidu colosalu, ce isoléza dreptatea și adeverulu, de ipocrisia și simulare! (Cu indignare.) Tu esci deci caus'a extrema la impregiurarea: cà Dreptatea și Adeverulu, ficele mele, sunt desconsiderate și calcate in petiôre, fore indurare, de omenime . . . . Au nu este asié?! Chart'a rosia și tabul'a négra sunt inventiunea ta propria; și pr'in urmare, intrebú. cà unde? și pone unde? conduce o doctrina de acésta natura? —

Minerv'a (suridiendu:) **Themis!** Este unu pro-verbuiu vechiu, care suna astfelu: Ne sutor ultra crepidam; ergo — bine vei face, déca te vei restringe și tu singuru și numai la resortulu tie concediutu. Cerculu competintiei tele cuprinde in sine remunerarea și sbiciuirea faptelor omenesci; simbolulu competintiei tele se representa pr'in „Cumpana“ și „o spada cu duóe taisiuri“; și aceste simboluri apriatu vedescu déra, cà tu ai să fii facie de toti acei'a, cari au fericirea de a fi pusí in cumpan'a ta, și trasí sub gravitatea spadei tele, pre câtu de impartiale, pre atâtu de loiale; și chiar pentru aceea nu te pré increde in Dreptate și Adeveru — ficele tale —, cà-ci chiar acestea sunt cunoscute deosebitu omenimei sub firm'a: Ipocrisia și Simulare! — —

Themis (intrerupendu:) Oh! Oh! asié déra ce deosebire este între adeveru, și neadeveru, dreptate și nedreptate, și a-nume, in intielesu esentialu?

Minerv'a: Ce deosebire esentiale? — Ei bine; ti-voiu spune de locu. Deosebirea între aceste duóe concepte nu este esentiale de felu, ci numai formale; cea ce se cuprinde in prefiss'a „ne“, și pr'in urmare

aceste concepte a posteriori sunt relative, pentru-cà „Quot capita, tot sensus!“ Au cu alte cuvinte: Este necontestaveru principiulu, cà totu aceea, ce unui individu i-este adeveratu și dreptu, — totu aceea poté fi unui altu individu neadeveratu și nedreptu . . .

Themis (cu ironia:) Cum să nu?! — In fine trebne singura să recunoasci, cà ai limba rea, in tocmai ca unu advocatu reu, care néga tôte și nu dovedesce nemicu! — (câtrá Minerva:) Este unu adeveru necontes-taveru, precum de duóe-ori duoi sunt patru; acestu resultatu matematicu este eflussulu logicei sanetóse. Dreptacea credu, precum nu se va fi aflandu nimenea d'între moritori, care să afirme cu usforitate: cà de duóe-ori duoi sunt siese?! Pr'in deductiune filosofica resulta deci, cà ce unui individu moritoriu i-este ade-veratu și dreptu, totu aceea va fi — cà-ci trebue necesarminte să fia — și unui altu individu, ma chiar și atunci, candu acel'a ar portá fesu și pinteni . .

Minerv'a: Te inceli cumplitu, sorióra draga, in apretári, ca atari; pentru-cà uiti impregiurarea: precum dreptulu naturalu — filosofi'a dreptului — intielege de totu altfelu ide'a adeverului și a dreptului. Acést'a se deosebesce de filosofi'a etica-morala pr'in aceea, cà pone ce aceea se restringe, multu, ori mai pucnu, la nesce §. §. rigidi—, pone atuncea acést'a tinde la lamurirea invederata a ideei supr'a sublimitatii etico-morali a adeverului și a dreptului; și prin urmare am justificatu deplinaminte déra supo-sitiunea: cà ce unui moritoriu — chiar și turcu să fia — i-este adeveratu și dreptu; totu aceea trebue necesarminte să fia și unui altu individu . . . .

Themis: (ride in hobote.) Abzug! faci sofisme, sorióra draga; și chiar pentru acea nu voiu să mi-pierdu tempulu pretiosu, de care, haru Domnului, dispunu in destulu —, ci vomu trece in fine fore amenare la ordinea dilei . . . . (câtrá-Minerv'a:) Per-mite-mi, sora draga, a ti-face acestea interpelatiuni: 1-o ai cunosciintia speciale despre aceea, cà *plu-garii romani, din comun'a Banatu-Comlăusiu, pórta, fore rusíne, fesu turcescu pe capu;* și cà acesti'a eschidu fore reserva in petrekerile loru nationali jocurile și cantecele loru stramosiesci, pentru cari strabunii loru au sacrificatu viéti'a și sangle loru . . și acést'a o facu singuru și numai d'in motivulu, spre a și-complacé câte-va momente la audiulu unui „Csárdás“, „Keringö“, ec. ec.? și 2-o ai cunos-ciintia particulara și despre aceea, cà „Burt'a-Verde“ d'in S. N. (care mananca pe fia-care) di: cincii pundi de carne de porcu, și bea sêpte cupe și diumetate de vinu-arsu —), a predicatu de curendu ascultatoriloru sei susu și tare: —

1° Crestinu bunu este preste totu acel'a, care consuma pe fia-care di siese pundi de carne de porcu, și bea cincii deci-litre și diumetate de rachiu, și a-nume — de locu demanéti'a — dupa sculare; și acést'a salute crestinésca o va gustá numai atunci, déca acelu crestinu va apartiené relegei greco-catolice, „acelei relege adeca, fore care nu este mantuire neci in ceriu, neci pre pamentu!“ . . . .

2° Crestinulu greco-catolicu, ca atare, are deci să se ferésca nemidilocitu de soiulu aceloru romani, pre care inaltulu Ministeriu de Cultu și invetiamentu lu-a decretatu pr'in rescriptulu seu pré-inaltu de datulu ^{22/10} 1878. N° 4256 — de soiulu *daco-romanescu;*

sî acést'a d'in motivulu, fiindu-cà acesti daco-romani nisuescu necontenitu „in a-colo,” spre a infintia d'in pamentulu patriei nóstre o Daco-romania, adeca voru o tiéra, in care se va instituí legile lui Draco, acelui Draco, care pedepsesce *furtulu cu mórtea*. Sî de órece fia-care *comlosianu* (onóre escoptiuniloru!) iubesce cu predilectiune acestu faptu, resulta spontaneaminte, precum Daco-roman'a va instituí deci in patri'a nóstra legi: ca atari, cari nu convinu cu moravurile esemplarie a le comlosteniloru! . . . .

3º Inaltulu Ministeriu alu afaceriloru interne cu datulu 19/XI. — 1878. Nrulu 874 — Venerab. Ordinariatu episcopescu imperiosu a rescrisu: ca in scólele nóstre confesionali greco-catolice: sà se introduca limb'a maghiara, ca studiu obligatoriu, nu numai; ci ni impune seriosu: precum predarea in scóla sà se faca asemenea in acésta limba; — considerandu deci acésta salutaria intentiune a Inaltului Ministeriu alu afaceriloru interne —, mi-tienu de sacra detorintia a observá, iubitiloru mei crestini adevverati, cà am firm'a sperantia, precum cà in viitoriu veti introduce, nu numai in scólele vóstre, ci sî in cercurile familiari acésta limba „clasica“! . . . .

4º Mi-pare bine, candu vedu: cà iubittii mei crestini pórtá fesu turcescu pe capu; dicu, mi-pare bine, fiindu-cà fesulu vi-stà de minune bine! —

Minerv'a (cu emfazu.) Interpelatiunile tele cadu intru adevveru sî imediatu in sfer'a activitatii mele; sî pr'in urmare vinu a ti-respunde in detaiulu intregu. Am dejà cunoscintia deplina despre impregiurarea: precum *plugarii romani d'in B. Comlausiu salta, canta, unguresce, sî pórtá fora rusíne fesu in capu*; nu intielegu inse de feliu usiorinti'a sî coruptiunea acestui poporu, (Dóra dela capu se impute pescce?!.) care, emigrandu d'in partile Moldaviei la finea seclului alu XVI-a, s'au colonisatu in acea comuna; acest'a se trage deci d'n acele parti a le Romaniei, unde astadi se afla curcanii, acei curcani, carii au sdrobitu ferulu dusmanescu la Plevn'a, Rahov'a, Griviti'a ec. atátu de cumplitu, încátu curcanulu este astadi o adevverata mundr'a nationale romanésea! . . . .

Sciinti'a sî arti'a mea, sora draga, nu ii-va poté de feliu pocai pre acesti naterei ai natiunei romane; voiú staruí inse totusí, spre a-i disgustá órecum de a portá fesu, a saltá sî cantá unguresce, sî de a eschide in petrecerile loru nationali: jocurile sî cantarile frumóse ale sbrabuniloru loru! . . . La interpelatiunea a dóu'a observezu numai, cà Burt'a-Verde, d'in S. N. cu domnulu seu: Gyózó, nu multu va poté stricá inea natiunei romane: cà-ci lui Burt'a-Verde i-voiu doná 10 capete de porci, sî 10 vedre de vinu-arsu; ca densulu sà póta consumá in tóta liniscea acestu daru dumnedieescu, se recere necesarmente, sà fia liberu de ori-ce pré-ocupatiuni. — — Consumarea donuriloru susindicate inse va rapí, prin urmare lui Burt'a-Verde tempulu de pré-ocupatiune predilecta intru atátu, încátu numitulu Burt'a-Verde si-va perde de securu poff'a: spre a tienè, ascultatoriloru sei demagogi, predici vinu-arso-porcale atunci —, candu 10. capete de porci grasí, 10 vedre de vinu arsu, voru sborá, ca sî fantóme feerice in aintea ochiloru sei languedi . . . . éra domnulu seu Gyózó nu va poté pescuí in viitoriu *in turbure* —, de óre ce pre acest'a lu-voiu pré-ocupá *cu visitatiuni canonice*. — — —

Themis (intrarumpendu:) — Curiosu!? — Respusulu teu primu nu me satisface de feliu; sî acést'a d'in motivulu fiindu-cà dieci —, cà plugarii romani, d'in B. Comlausiu, trebue disgustati de fesu ec. ec; éra modulu, cà cum vomu acést'a —, nu lu-desfastiuri . . . .

Minerv'a (suridiendu) — Cum!? — fórté simplu! en asculta numai. — Tu dispuni de fore-delegile ómeniloru nu numai in translume, ci totu-odata sî pre pamentu; ergo-déca tu, sorióra draga, vei cercá a prinde numai decátu unu comlausianu, care pórtá fesulu —, sî vei conlipí naturalmente fesulu de nasu. éra pintenii de urechile sele, ce au form'a unui cãrambu, — poti fi atunci, draga, incredintiata, cà comlausienti voru sà fuga de fesu sî pinteni chiar asíe, precum au fugitu ciobanulu — d'in poveste — de mirés'a sa . . . . (Themis sî Minerv'a se scóla dupa banca, sî plecu de-o data catra tronulu lui Iupiter; in mersu se intalnescu cu unu comlausianu, care portá fesu pe capu, sî pinteni la ciobóte. Themis-lu-opresce.)

Themis (cãtra comlausianu:) Mài, nene! mòi, drace! ce va sà dica fesulu sî pintenii tei? —

Comlausianulu: Ce? — d'a-poi va sà dica, me rogu de iertare, atát'a, cà mi-place tare sà le portu . . . .

Themis: (lu-prinde pre comlausianu de braciú, conlipesce naturalmente fesulu de nasulu, sî pintenii de urechile, plugariului.) Vedi asíe, natantocule! Tu ai sà porti fesulu sî pintenii acesti'a, conlipiti de nasulu sî urechile tele, in tóta viéti'a ta. — —

Comlausianulu (cu frica sî gróza:) — Au, au, nasulu sî urechile mele! Blastematu sà fii Iuóne, cà-ci tu m'ai indemnatu sà portu io lucrurile aceste; (cãtra Themis.) Me rogu cu aplecare, Dómna, mantuesce-me de bidigani'a sî pote'a acést'a, cà-ci me juru la unu Domnedieu, nu le voiú mai portá in viéti'a mea . . . .

Themis (cu demnitate:) Cum sà nu, natantocule!? — de pote'a ta nu te voiú mantuí, ci mergi directu in comun'a ta, sî spune compatriotiloru tei — patieni'a ta. (Comlausianulu se perde in grup'a celoru-alti plugari romani, cari, vedindu-lu in starea acést'a, si-ascunde fia-care fesulu sî pintenii, sî disparu d'in Olimpu.)

Minerv'a: — ha, ha, ha! (cãtra Themis.) en ce dici despre comlausienii tei? —

Themis (esaltata:) Svatulu teu este minunatu sî bunu, cà-ci si-a avutu efectulu bunu. (Canta.)

Burt'a-Verde ími da pace:
Cà-ci i-am datu, ce lui ii place:
Diece cupe de vinu-arsu,
Diece porci de cei mai grasí . . . .

Salt' acum'a Burt'a-Verde!
Nu cercá sà mai fii lasú,
Cà-ci atunci tu, Dieu, vei perde:
Diece porci, de cei mai grasí . . . .

* * *

Salta, canta, comlosiane!
Inse numai romanescu
Cà-ci de nu: o, gugumane!
Spad'a mea te nemicesce . . . .

(Minerv'a se saruta cu Themis.)

(Se va urmá.)

O curiositate diaristica.

În insul'a Cipru apare, precum comunica unu corespondentu de la „Frankfurter Zeitung“, unu diaru cu numele „Cipru“, care are doi redactori: unulu grecu și altulu englesu, și se publica în ambele aceste limbe. Redactorulu englesu nu scie o bôba de grecésca, asemenea neci greculu nu întielege de locu englesesc'a: ambii redactori nu sciu de câtu reu limb'a francesă. Acesti diaristi se com-

batu cu inverstiunare în același diariu. Constantides, redactorulu grecu combatu o adresa, pe care redactorulu englesu, Polmer, o laudase într'unu numeru precedentu, și care i s'a tradusu în grecesce. Anglesulu n'are idea de lupt'a colegului seu, nesciindu grecesce. Èr publiculu? Acest'a e liberu a se atași pe lungă acel'a d'în advesari, ai carui idei îi voru conveni mai bine.

Țiocanu Gavrila,

— în virtu la mundr'a Mariutia. —

DEVA
25
12
78

— Hoi néico Mariutia! en ada a-ci pe mésa unu ciocanu de vinarsu, să beo sormanulu Țiocanu Gavila de gelea popii d'în Secu-cu-sittu.

— Asîe vedi, tincu-ti gur'a ta.

— Inca unu ciocanu à-ci la mine; cà-ci, dîeu Dieu, tare mi-e gele de betulu popa.

— Socoti tu a-ci! unu popa să fia batutu de ômeni, și să-i smulga barb'a. Seraculu de elu, cà reu mi l'au ciufulitu. Ilu facura de mirezania, mâi. Cum draci și nu?! *In drépt'a fore barba, și fore mustétia; éra în steng'a cu barba și mustétia . . . .* Inca e norocu pe elu, cà jaco în patu de batai'a ce a mancatu; cà-ci alteum, de ar fi potutu merge la baserica, bate-me Dómne și de n' ar fi fugitu toti sfintii d'în baserica de elu, cum fuge draculu de tãmăia. Of, Of! De asî scî carte, i-asî dá invetiatura: neci să se scôle d'în patu pone ce i-a cresce barb'a cea smulsa, ca nu cumva să dee de elu, asîe ciufu, pre cum e acum, vre unu talianu afurisitu, cà Dieu mi-lu prinde și-lu aréta la lume pe bani . . . .

— Și mai unu ciocanu de vinarsu, mundra Mariutia, *sî de ciuda*; cà mi-e și gele de elu, da mi-e și ciuda pe elu.

— Ce a avutu elu, déca-e popa, să, mérga la virtu și să siéda a-colo tóta drag'a de di? A-poi incăi de ar fi siédintu în pace. Nu; bagsém'a ilu impinse — — Dómne iérta-me, să nu pecatuiescu! ilu impinse ce-va să se achetie de ômeni, să se tandalésca cu ei, să beo d'în iag'a loru, și cu de a sil'a să mance d'în blidulu loru . . . .

— Asîe-e Dieu a-ci: Cine dupa ce ambla, o capeta.

— Me miru, cà elu, ca unu popa invetiatu, n'a sciutu dîcal'a ce și eu, ca unu prostu, o sciu:

*„Pop'a cu barb'a carunta
Nu se pré duca la nunta;
Cà de mintea nu-lu auscultă:
Va vení cu — barb'a smulta!*

— Bagsém'a a invetiá și parintele pe pagub'a lui!

— Sanetate buna, néico Mariutia! §.

Proprietariu, editori și redactoru respundietori: **Mircea V. Stanescu.**

Cu tipariulu lui Ștefanu Gyulai în Arad.

Spec. Anu Franciscu I. Polu Lovinu avoca